

Εισαγωγή στη Νεοελληνική Ιστορία

Ενότητα 5η: Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό
γεγονός

Ελευθερία Μαντά,
Λέκτορας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

5. Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό γεγονός

Περιεχόμενα ενότητας

---

5. Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό γεγονός

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες

Σκοποί ενότητας

Σκοπός της Ενότητας είναι να παρουσιάσει την Ελληνική Επανάσταση στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών συνθηκών κατά την έκρηξή της και τις εξελίξεις που οδήγησαν στη δημιουργία του ελληνικού κράτους.

Λέξεις-κλειδιά ενότητας

Ελληνική Επανάσταση

Συνθήκη Λονδίνου

Πρωτόκολλο Πετρούπολης

Πρωτόκολλο Λονδίνου

Ναυμαχία Ναβαρίνου

Όθων

5. Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό γεγονός (1/3)

Οι διεθνείς διπλωματικές συνθήκες ήταν δυσμενείς. Η Ελληνική Επανάσταση:

- διατάρασσε το ευρωπαϊκό καθεστώς και την ισορροπία των δυνάμεων
- πρόσβαλλε την υπάρχουσα 'νόμιμη εξουσία' του σουλτάνου
- πρόβαλλε την αρχή των εθνότητων

5. Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό γεγονός (2/3)

Η σημασία που έλαβε η Επανάσταση για την Ευρώπη:

- Έγινε δεκτή με ενθουσιασμό και ικανοποίηση από τους οραματιστές της δημοκρατικής Ευρώπης και επέσυρε το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης.
- Διαίρεσε τους οπαδούς της μοναρχικής Ευρώπης, που αντιτάσσονταν σε κάθε επαναστατική πρωτοβουλία, υπό το φόβο ότι θα αποτελούσε την απαρχή μιας τεράστιας σε έκταση εξέγερσης.

5. Η Ελληνική Επανάσταση ως ευρωπαϊκό γεγονός (3/3)

Η παρέμβαση της Ελληνικής Επανάστασης στην πνευματική ζωή της Ευρώπης συνδέεται άμεσα με τον φιλελληνισμό, που στηρίχθηκε σε τρεις παράγοντες:

- τον θαυμασμό για την αρχαία Ελλάδα και τη συμβολή της στον ευρωπαϊκό πολιτισμό
- την ερμηνεία της επανάστασης ως εξέγερσης χριστιανών εναντίον του Ισλάμ, ως πάλης του πολιτισμού κατά της βαρβαρότητας
- την αρνητική εικόνα της Ευρώπης για την Οθωμανική Αυτοκρατορία

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (1/12)

1822: μεταστροφή της βρετανικής πολιτικής σε πιο ανεξάρτητη και φιλελεύθερη στάση.

Μάρτιος 1823: η Βρετανία αναγνώρισε την επαναστατημένη Ελλάδα ως τυπικά και νομικά εμπόλεμο έθνος. Άνοιξε ο δρόμος για τη σύναψη δανείου.

Στο τέλος της πρώτης τριετίας της Επανάστασης οι ευρωπαϊκές δυνάμεις, πλην της Βρετανίας, εξακολουθούσαν να είναι εχθρικές προς την Ελλάδα, πιστές στην Ιερή Συμμαχία.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (2/12)

Η συνεχιζόμενη de facto ανεξαρτησία της Ελλάδας έπεισε τη Βρετανία να εδραιώσει τη θέση της για να αποφύγει αποκλειστική προστασία από τη Ρωσία.

Η Αυστρία του Μέτερνιχ επέμενε στη διατήρηση του Κονσέρτου της Ευρώπης, ήταν εναντίον κάθε εθνικού κινήματος στα Βαλκάνια.

Η Γαλλία επιδίωκε περιορισμό της βρετανικής επιρροής και να μη βρεθεί η ίδια εκτός των εξελίξεων.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (3/12)

Χώρα-κλειδί ήταν η Ρωσία του τσάρου Αλέξανδρου. Τον Ιανουάριο του 1824 πρότεινε το «σχέδιο των τριών τμημάτων», που προέβλεπε ίδρυση τριών αυτόνομων ελληνικών ηγεμονιών (Ανατολική Στερεά-Θεσσαλία, Δυτική Στερεά-Ήπειρος, Πελοπόννησος-Κρήτη) υπό την επικυριαρχία του σουλτάνου, και καθεστώς αυτοδιοίκησης για τα νησιά του Αιγαίου.

Ο νέος τσάρος Νικόλαος Β΄ (Δεκέμβριος 1825) ήταν διατεθειμένος να αναλάβει περισσότερες πρωτοβουλίες.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (4/12)

23 Μαρτίου/4 Απριλίου 1826, υπογραφή του ρωσο-αγγλικού **Πρωτοκόλλου της Πετρούπολης**: η Βρετανία θα πρόσφερε τη μεσολάβησή της για τη λύση του ελληνικού ζητήματος πάνω στη βάση της ίδρυσης ενός αυτόνομου ελληνικού κράτους φόρου υποτελούς στον σουλτάνο, που θα αναγνωριζόταν με το όνομα 'Ελλάς' (Grèce).

Η Αυστροουγγαρία και η Πρωσία αρνήθηκαν χωρίς ενδοιασμούς να συναινέσουν.

Η Γαλλία αποφάσισε να προσχωρήσει στη συμφωνία.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (5/12)

Η επιλογή του Καποδίστρια ως κυβερνήτη της Ελλάδας (3-4-1827) ενίσχυσε τους βρετανικούς φόβους για ρωσική στρατιωτική επέμβαση.

Υπογράφηκε η **Συνθήκη του Λονδίνου**, στις 24 Ιουνίου/6 Ιουλίου 1827 από τις Βρετανία, Ρωσία και Γαλλία, κείμενο που αποτελεί το θεμέλιο για την ελληνική απελευθέρωση: επαναλαμβάνονταν οι όροι της Πετρούπολης, με την επιπλέον πρόβλεψη για επιβολή ανακωχής εκ μέρους των Δυνάμεων στη Μεσόγειο πριν την έναρξη των διαπραγματεύσεων.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (6/12)

Η Πύλη, ενισχυμένη στρατιωτικά μετά την πτώση του Μεσολογγίου (Απρίλιος 1826) και της Αθήνας (Ιούνιος 1827), απέρριψε την πρόταση. Ως μέσο πίεσης οι τρεις Δυνάμεις έδωσαν οδηγίες στους ναυάρχους των στόλων τους στη Μεσόγειο να επιβάλουν την ανακωχή. Ο Βρετανός ναύαρχος Έντουαρντ Κόδριγκτον καταδίωξε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στον κόλπο του Ναβαρίνου. Η ναυμαχία του Ναβαρίνου, 8/20 Οκτωβρίου 1827, προκάλεσε την πλήρη καταστροφή του οθωμανικού στόλου.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (7/12)

12 Δεκεμβρίου 1828: οι πρέσβεις των τριών Δυνάμεων υπεγραψαν στον Πόρο **υπόμνημα**, με το οποίο πρότειναν αυτόνομο κράτος φόρου υποτελής στον σουλτάνο, συνοριακή γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού και τα νησιά Εύβοια, Βόρειες Σποράδες, Κυκλάδες και τα νησιά του Σαρωνικού. Το πολίτευμα θα ήταν μοναρχικό, με χριστιανό κληρονομικό ηγεμόνα.

Ο Καποδίστριας επιδίωκε: Στερεά, μέρος της Ηπείρου, Θεσσαλία, μέρος της Μακεδονίας, Εύβοια, Σποράδες, Κυκλάδες, Σάμο και Κρήτη.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (8/12)

22 Μαρτίου 1829: **Πρωτόκολλο του Λονδίνου**, υιοθέτησε τις πρεσβευτικές προτάσεις του Δεκεμβρίου. Προβλεπόταν ετήσιος φόρος υποτέλειας 1,5 εκατ. γρόσια και αποζημίωση των μουσουλμάνων για τις περιουσίες τους. Αρχικά η Πύλη απέρριψε τους όρους του Πρωτοκόλλου, αλλά μετά τις ήττες της στον ρωσοτουρκικό πόλεμο (1828-29) αναγκάστηκε σε υποχώρηση. Η **Συνθήκη της Αδριανούπολης** (2/14 Σεπτεμβρίου 1829), με την οποία έληγε ο πόλεμος, απογοήτευσε τους Έλληνες, αφού γινόταν λόγος για διατήρηση της οθωμανικής επικυριαρχίας επί της Ελλάδας και όχι για ανεξαρτησία.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (9/12)

Ο φόβος της απόκτησης σοβαρού πλεονεκτήματος και της μονομερούς λύσης του ελληνικού ζητήματος από τη Ρωσία έστρεψαν τη Βρετανία και τη Γαλλία προς νέα πολιτική. Για να αποκατασταθεί η ευρωπαϊκή ισορροπία, η Ελλάδα έπρεπε να γίνει ανεξάρτητο κράτος, ώστε να μην καταστεί έρμαιο των Ρώσων, αλλά με περιορισμένα σύνορα, ώστε να μην απειλεί τα αγγλοκρατούμενα Επτάνησα.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (10/12)

Στις 22 Ιανουαρίου/3 Φεβρουαρίου 1830 η Διάσκεψη του Λονδίνου συνέταξε νέο **Πρωτόκολλο**, με το οποίο η Ελλάδα συγκροτείτο ως ανεξάρτητο κράτος υπό την εγγύηση των Δυνάμεων, με συνοριακή γραμμή Λαμίας-Αχελώου και τα νησιά Εύβοια, Σκύρο και Κυκλάδες. Παρέμενε η προηγούμενη συμφωνία για κληρονομικό μονάρχη.

Η ελληνική αντίδραση για το εδαφικό ήταν οργισμένη, αλλά η Πύλη δέχθηκε τις αποφάσεις.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (11/12)

Η διεθνής θέση και η εσωτερική πολιτική μορφή του ελεύθερου κράτους πήραν την οριστική νομική τους υπόσταση με τη **Συνθήκη του Λονδίνου**, 25 Απριλίου/7 Μαΐου 1832. Οι Δυνάμεις πρόσφεραν το στέμμα στον δεκαπεντάχρονο Όθωνα, δευτερότοκο γιο του Λουδοβίκου Α΄ της Βαυαρίας.

Το κείμενο εξουσιοδοτούσε τον Λουδοβίκο να ορίσει τριμελή αντιβασιλεία που θα ασκούσε τη βασιλική εξουσία ως την ενηλικίωση του Όθωνα (1-6-1835), παρείχε στο ελληνικό βασίλειο την εγγύηση των Δυνάμεων και υποσχόταν τη σύναψη εξωτερικών δανείων 60 εκατ. φράγκων. Η Ελλάδα επέστρεψε στη συνοριακή γραμμή Βόλου-Άρτας.

Με τη **Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης**, 21 Ιουλίου 1832, ο σουλτάνος αναγνώριζε τα σύνορα του νέου κράτους.

5.1 Διπλωματία-εξωτερικές συνθήκες (12/12)

Η λύση του ελληνικού ζητήματος δεν θεωρήθηκε ικανοποιητική από την τότε επαναστατική ηγεσία. Τα όρια του ελληνικού κράτους δεν ικανοποιούσαν παρά ένα ελάχιστο εθνικών διεκδικήσεων. Ο όγκος του εξωελλαδικού ελληνισμού έδινε στα σύνορα του 1832 τον τόνο της προσωρινότητας. Έτσι, το αλυτρωτικό ζήτημα αποτέλεσε κυρίαρχο στοιχείο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής όλο τον 19^ο αιώνα.

Βιβλιογραφία

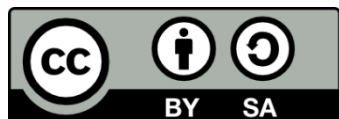
- Βερέμης Θ.–Κολιόπουλος Γ., *Ελλάς. Η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα*, Καστανιώτης, Αθήνα 2006.
- Dakin D., *Ο αγώνας των Ελλήνων για την ανεξαρτησία 1821-1833*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1983.
- Dakin D., *Η ενοποίηση της Ελλάδας 1770-1923*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1984.
- Παπασωτηρίου Χ., *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα 1996.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ελευθερία Μαντά
Θεσσαλονίκη, 10/09/2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ